

Estratègia d'Educació per a la Justícia Global 2019-2021

ABRIL DE 2019

Ajuntament de
Barcelona

Ajuntament de Barcelona, Direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional.

Coordinació: **Judit Rifà** i **Maria Monzó**

Equip consultor:

Alba Castejón

Laura Rubio

Brenda Bär

Blanca Romaña

Disseny, maquetació i programació: www.wayava.net

“Ninguno de nosotros queda fuera de esa interdependencia. La economía global nos vincula a todos con otras personas que viven a gran distancia. Nuestras decisiones más básicas como consumidores afectan el estándar de vida de otras personas que habitan en países lejanos y que producen los artículos que usamos. Nuestra vida cotidiana presiona sobre el medio ambiente global. Por lo tanto, sería irresponsable esconder la cabeza bajo la tierra y hacer caso omiso de que todos los días nuestros actos inciden en la vida de esas otras personas. Entonces, la educación debería proporcionarnos los elementos necesarios para desenvolvernos de manera eficaz en ese diálogo multinacional, como “ciudadanos del mundo” (para usar una frase ya consagrada) y no sólo como estadounidenses, indios o europeos”

(Martha Nussbaum, 2010, p. 114)

SIGLES:

ACCD: Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament

ApS: aprenentatge servei

CEB: Consorci d'Educació de Barcelona

CRP: Centre de Recursos Pedagògics

CFGM: cicle formatiu de grau mitjà

CFGS: cicle formatiu de grau superior

EpD: educació per al desenvolupament

EpJG: educació per a la justícia global

DJGCI: Direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional

ICUB: Institut de Cultura de Barcelona

IMEB: Institut Municipal d'Educació de Barcelona

ODS: Objectius de Desenvolupament Sostenible

ONG: organització no governamental

PAD: Pla d'Actuació de Districtes

PAM: Programa d'Actuació Municipal

TdC: teoria del canvi

LLEGENDA:

- Enllaç intern del document
- Descarregar document
- Anar a referència *online*
- Referència bibliogràfica
- Pàgina endavant o endarrere

Index

➔ 1. INTRODUCCIÓ	7
➔ 1.1. Motivacions per elaborar una estratègia d'EpJG	8
➔ 1.2. Procés metodològic: construir l'estratègia	9
➔ 1.3 Components clau de l'estratègia i estructura del document	10
➔ 2. AVANÇANT CAP A L'EPJG	11
➔ 2.1. De l'EpD a l'EpJG	12
➔ 2.2. Sobre el concepte de <i>justícia global</i> : oportunitats i reptes	13
➔ 2.3. L'EpJG a Barcelona	15
➔ 3. RESUM DELS PRINCIPALS RESULTATS DE LA DIAGNOSI	16
➔ 3.1. Sobre el nou paradigma d'EpJG i les seves implicacions	18
➔ 3.2. Sobre les dimensions i els àmbits temàtics dels projectes	19
➔ 3.3. Sobre els projectes en l'educació formal i els projectes d'ApS	20
➔ 3.4. Sobre l'arrelament territorial dels projectes	21
➔ 3.5. Sobre els agents i les col·laboracions	22
➔ 3.6. Sobre la incorporació de nous relats de planificació i d'avaluació basats en la TdC i la comunicació com a eina de transformació social	23

4. ELEMENTS INSPIRADORS DE L'ESTRATÈGIA	24
4.1. Valors	25
4.2. Principis	27
5. LÍNIES ESTRATÈGIQUES	29
5.1. Impuls de projectes amb metodologies transformadores en EpJG	34
5.2. Obertura de nous àmbits i espais educatius	35
5.3. Extensió i transversalització de la justícia global	36
5.4. Creació i consolidació de xarxa: territori, actors i agents	37
5.5. Generació, comunicació i mobilització del coneixement	38
5.6. Grans aliances i compromís polític	39
6. A MODE DE TANCAMENT	40
6.1. Posada en marxa del procés	41
6.2. Difusió i comunicació de l'estratègia	42
6.3. Elaboració d'una proposta d'avaluació	42
7. REFERÈNCIES	44

1

Introducció

- 1.1. Motivacions per elaborar una estratègia d'EpJG
- 1.2. Procés metodològic: construir l'estratègia
- 1.3. Components clau de l'estratègia i estructura del document

1

Introducció

1.1. MOTIVACIONS PER ELABORAR UNA ESTRATÈGIA D'EPJG

L'*Estratègia d'Educació per a la Justícia Global (2019-2021)* representa el full de ruta de treball de la Direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional (en endavant, DJGCI) de l'Ajuntament de Barcelona per als propers anys en matèria educativa.

El seu contingut parteix d'una **diagnosi prèvia** elaborada a partir de l'anàlisi dels projectes d'educació per a la justícia global (en endavant, EpJG) finançats per la DJGCI durant el període 2012-2107 i d'un procés participatiu en el qual s'ha volgut comptar amb la veu dels diferents agents implicats en aquests tipus de propostes, des de les entitats fins a les altres administracions amb competències en aquesta matèria.

En el primer apartat, de caràcter introductori, s'emmarca l'estratègia i s'apunten els seus objectius principals; es recull el procés metodològic seguit per a la seva elaboració; i es presenten l'estructura i els components d'aquest document.

L'*Estratègia d'Educació per a la Justícia Global (2019-2021)* té com a finalitat la millora de la qualitat i de l'impacte transformador dels projectes d'EpJG que es desenvolupen a Barcelona. D'aquesta manera, aquest document pretén esdevenir una eina amb capacitat transformadora envers els reptes de ciutat amb relació a l'EpJG.

L'estratègia que aquí es presenta s'emmarca en el **Pla Director de Cooperació per a la Justícia Global 2018-2021** i en els seus objectius¹, se situa en un nou paradigma, i estableix un marc d'anàlisi i d'acció que concep la justícia global d'una manera holística i àmplia, que posa l'accent sobre els elements estructurals que generen injustícies i que promou

¹ Objectius del Pla director: promoure la justícia econòmica; fomentar la justícia ambiental; promoure la justícia de gènere; promoure el dret a migrar, a desplaçar-se i al refugi; promoure la garantia de l'exercici dels drets humans i els drets dels pobles; protegir els drets humans de les persones en situacions d'emergència; fomentar la cultura de la pau i la noviolència; promoure la governança democràtica de les ciutats; promoure el dret a la ciutat; millorar la coherència de polítiques envers la justícia global.

la transformació de les relacions de poder que potencien aquestes desigualtats. En aquest marc, l'educació i els processos educatius són una peça estratègica, no només pel seu potencial transformador, sinó també per la seva capacitat d'articular els diversos agents que, des de diferents àmbits, promouen la justícia global a la ciutat. De fet, tal i apunta el propi Pla director, cal entendre l'EpJG com a eix fonamental d'una cooperació transformadora, que englobi els àmbits de la incidència, la recerca i la comunicació.

En aquest nou paradigma, també s'obre la porta a explorar nous relats de planificació i d'avaluació de les propostes i accions d'EpJG per tal que, d'una banda siguin més aterrades a la realitat social que les envolta; i de l'altra, que serveixin per a qüestionar quin canvi social volen contribuir a assolir. Per tant, que les propostes siguin més reflexives, crítiques i realistes i, al cap i a la fi, més transformadores.

Queda molt camp per explorar amb relació a aquest aspecte, però amb la mirada posada a repensar i millorar la planificació i l'avaluació de les accions d'EpJG s'introdueix un nou concepte: *la teoria del canvi* (en endavant, TdC) com a eina per a reflexionar sobre el canvi social, els mecanismes que expliquen com unes accions produeixen uns determinats resultats i l'aplicació pràctica del concepte de *complexitat* en les intervencions d'EpJG.

En aquest context, i amb la voluntat d'elaborar una estratègia d'EpJG que donés resposta a les necessitats teòriques i pràctiques del moment, s'ha elaborat una diagnosi sobre les accions EpJG finançades per la DJGCI de l'Ajuntament de Barcelona en el marc de les convocatòries de subvencions entre els anys 2012 i 2017. Aquesta diagnosi ha permès conèixer i entendre el mapa d'actors, de relacions, d'aliances i d'interessos estratègics així com el seu recorregut anterior amb l'objectiu d'inspirar l'estratègia de l'Ajuntament de Barcelona des d'aquest nou paradigma.

1.2. PROCÉS METODOLÒGIC: CONSTRUIR L'ESTRATÈGIA

Tal i com ja s'ha apuntat, el procés d'elaboració de l'estratègia d'EpJG no té sentit ni s'entén sense el treball previ de **la diagnosi dels projectes subvencionats durant el període 2012-2017**. Els seus resultats i conclusions han estat precisament el punt de partida per obrir un procés participatiu amb la voluntat de construir l'estratègia recollint les veus dels diferents agents implicats en la promoció i el desenvolupament de l'EpJG de Barcelona.

La diagnosi, que s'ha dut a terme a partir de l'anàlisi de 224 projectes de 89 entitats i s'ha desenvolupat a partir de la documentació que aquestes han fet arribar a la DJGCI (formularis de sol·licitud i informes de justificació), ha constatat de diferents fases que queden recollides en el quadre següent:

Fase	Definició	Metodologia
I	Anàlisi de les dades de les convocatòries 2012-2017 d'EpJG de la DJGCI	→ Elaboració d'una eina d'anàlisi → Buidatge de dades → Anàlisi quantitativa de la matriu de dades
II	Realització de tallers participatius de contrast de les principals dades obtingudes de l'anàlisi quantitatiu	→ Dues sessions de treball de caràcter rotatiu en petits grups: Sessió 1: territori i agents; paradigma de la justícia global i educació formal i ApS. Sessió 2: 0,7% i nous actors; TdC i avaluació; la comunicació com a eina de transformació social; modalitats i temàtiques dels projectes.
III	Treball de triangulació de les dades per part de l'equip tècnic	→ Identificació dels principals resultats obtinguts → Relació entre dades quantitatives i qualitatives
IV	Elaboració de l'informe	→ Redacció del document → Disseny gràfic i infografia
V	Presentació de la diagnosi	→ Sessió de presentació a entitats i institucions

FONT: Elaboració pròpia.

Els resultats i orientacions que s'apunten al final del document de la diagnosi queden sistematitzats en diferents eixos que han servit per vertebrar un procés participatiu amb agents clau amb la voluntat d'explorar línies de treball futures en l'àmbit de l'EpJG. D'aquesta manera, s'han constituït quatre grups de treball vinculats als diferents eixos: grup 1. Dimensions i Àmbits Temàtics; grup 2. Educació Formal; grup 3. Nou Paradigma i TdC; i grup 4. Territori i Districtes².

Si bé la diagnosi garanteix la construcció d'una estratègia des del rigor i l'anàlisi que suposen les dades obtingudes i contrastades, també l'aposta per l'obertura d'espais participatius en el moment d'elaboració de l'estratègia evidencia la voluntat de la DJGCI d'incorporar els principals actors en el camp de l'EpJG de la ciutat en els plantejaments institucionals. En aquest sentit, s'ha considerat que l'enfocament participatiu ha estat el més adequat per facilitar un procés de reflexió col·lectiva, on posar en comú les diverses visions i generar coneixement compartit.

1.3 COMPONENTS CLAU DE L'ESTRATÈGIA I ESTRUCTURA DEL DOCUMENT

En aquest darrer punt de la introducció es presenta l'estructura del document de l'estratègia i s'apunten els components més importants. El document que es presenta està configurat en dos grans blocs: les principals aportacions de la diagnosi i la presentació de l'estratègia. El primer recull aspectes que defineixen les principals aportacions de la diagnosi d'EpJG durant el període 2012-2017. En aquest sentit, s'incorpora una síntesi del marc teòric de l'EpJG com a nou paradigma, així com un esquema dels eixos de resultats i orientacions extrets de la diagnosi. El segon

bloc presenta l'estratègia pròpiament dita en la qual es recullen els valors i principis, i es despleguen les principals línies de futur estratègiques per a l'EpJG a la ciutat de Barcelona. En el darrer apartat, a mode de tancament, s'apunten els passos que han de guiar la posada en marxa, la difusió i la comunicació, i l'elaboració d'una proposta d'avaluació.

² Agraïm la participació de les següents persones: Georgina Casas, de LaFede.cat; Núria González, de Fundació Solidaritat UB; Cecile Barbeito, d'Escola Cultura de Pau i Carol Pujadas, de Creart, en el grup 1. També de Marta Comas i Elena Roca, del Consorci d'Educació; Pilar Lleonart, de l'Institut Municipal d'Educació; i Laura Campo, del Centre Promotor d'Aprenentatge Servei, que van participar en el grup 2. Abel Sampéris, Ramon Crespo, persones expertes en nous relats de planificació i d'avaluació, i Carol Pujadas per al grup 3. I finalment, Merche Alvira, Susana Andrés, Noemí Ayora, Gemma Blasco, Amor Gonzalez, Laia Miró, Anna Morancho, Nathalie Souto i Núria Valero, referents de districte d'EpJG a Barcelona, en el grup 4.

2

Avançant cap a l'EpJG

2.1. De l'EpD a l'EpJG

2.2. Sobre el concepte de *justícia global*: oportunitats i reptes

2.3. L'EpJG a Barcelona

2

Avançant cap a l'EpJG

En els darrers anys hi ha hagut una clara evolució de la conceptualització que gira entorn al que avui es coneix com *educació per a la justícia global*. Aquest canvi de paradigma representa un nou prisma a partir del qual mirar la realitat i pensar les pràctiques educatives que desenvolupen les entitats.

Al llarg d'aquest apartat es fa un breu recorregut des de l'*educació per al desenvolupament* (en endavant, EpD) fins a l'EpJG; s'apunten les principals claus que suposa aquest concepte nou; i es recull una síntesi del que ha representat a la ciutat de Barcelona. El marc teòric que es presenta és el mateix text que ha servit com a fonamentació de la Diagnosi de l'Educació per a la Justícia Global 2012-2017.

2.1. DE L'EpD A L'EpJG

La introducció del concepte d'EpJG suposa un canvi de paradigma envers la manera clàssica d'entendre del concepte d'*EpJG* obrint pas a noves maneres de referir-se a la tasca que, des de fa un temps, realitzen les ONG amb la voluntat de sensibilitzar i desenvolupar una consciència crítica i responsable respecte a les desigualtats en el món (Argibay i Celorio, 2005).

En els darrers temps, a Europa, la terminologia amb la qual es fa referència als processos propis de l'EpD és molt àmplia: *educació per a la ciutadania global, educació per a la ciutadania democràtica o educació global* (Celorio i López, 2007). Totes elles comparteixen la voluntat de fomentar en la ciutadania una bona comprensió de la problemàtica mundial, una participació activa en la vida política dels seus contextos respectius i un compromís amb la construcció d'un món just i sostenible (Celorio i del Río, 2015).

Aquest canvi de terminologia coincideix amb noves maneres d'entendre les relacions a nivell internacional, el sentit del desenvolupament i la

cooperació, i una progressiva consciència de les responsabilitats dels diferents agents per preparar les noves generacions en aquesta manera d'estar al món. A més, tot això es dona en un context en què, les entitats que des de fa temps desenvolupen projectes (o accions), comencen a qüestionar-ne el veritable impacte i identifiquen la necessitat de fomentar metodologies participatives i transformadores que eduquin d'una manera crítica enfocada a potenciar les capacitats i l'autonomia de les persones i dels col·lectius amb un objectiu clar: canviar el món en clau de justícia.

L'EpD com a enfocament educatiu compta amb una llarga trajectòria (Escudero i Mesa, 2011). Una anàlisi detinguda sobre aquesta evolució ha fet que diferents autors reconeguin fins a cinc generacions diferents (Ortega, 1994; Mesa, 2000; Boni, 2011) que defineixen la tasca de les ONG en funció del model de desenvolupament que es defensa en cada cas. D'aquesta manera, es pot dir que l'evolució de l'EpD permet diferenciar entre: l'enfocament assistencial; l'enfocament desenvolupista; l'educació crítica i solidària; l'educació per al desenvolupament humà i sostenible; i l'educació per a la ciutadania global.³

2.2. SOBRE EL CONCEPTE DE JUSTÍCIA GLOBAL: OPORTUNITATS I REPTES

Apostar pel concepte de *justícia global* és fer-ho per un terme complex i amb una trajectòria relativament curta (encara que anteriorment ja s'havia abordat des d'altres etiquetes com justícia internacional, ètica internacional o llei de les nacions). *Justícia global* irromp des de la filosofia política i suposa diferents línies d'anàlisi entre les quals destaquen la del dret o la de l'economia. La qüestió de la justícia global es torna especialment d'interès a partir de 1970 i pren relleu a partir d'un doble punt de partida: no vivim en un món just i, al seu torn, la justícia ha de ser considerada l'aspiració última (Nagel, sd). És en aquest mateix moment on es troba el germen dels moviments socials en la lluita de demandes fonamentals. Des d'aquest punt, diferents autors han abordat les qüestions relacionades amb l'abast de la justícia; el paper que pren la justícia en la distribució de la riquesa i els estàndards ètics que han de ser aplicats a tot el món; el paper que han de tenir les institucions; i el significat moral dels límits de la ciutadania i la ciutadania compartida.

En moltes ocasions, els debats sobre la *justícia* s'han circumscrit a la lògica que es defineix per una comunitat política comuna, des de la qual les persones tenen obligacions de justícia respecte els altres individus amb els quals comparteixen un mateix ordre institucional. En aquest sentit, Rawls (1971) apunta que el problema de la justícia es troba en l'organització interna de l'Estat, on s'ha de garantir la distribució i unificació com a base de la justícia equitativa. Per la seva banda, Pogge (2007) estén la idea d'aquesta estructura bàsica reconeixent un ordre institucional global que s'imposa des dels països més pròspers i desfavoreix la vida de moltes persones al món. En aquest marc, Young (2011) proposa superar la visió

³ El sentit i la concreció en la tasca de les entitats per a cadascun d'aquests enfocaments queda recollit en el marc teòric que apareix en el document de la *Diagnosi de l'Educació per a la Justícia Global 2012-2017*.

parcial de les dues propostes en què allò rellevant està en el funcionament de les estructures que regeixen la societat. Acceptar que les institucions formen part dels processos que produeixen les injustícies o les eviten no vol dir que no s'hagi de subratllar que en aquests processos també hi participen les lleis i les pràctiques de les empreses, els mitjans de comunicació i les persones individuals (Sen, 2010) des de les seves eleccions vitals i les seves pràctiques de relació, d'oci, de consum, etc. En aquest sentit, Young entén que l'anàlisi moral supera les fronteres de l'Estat i obliga a qüestionar-se sobre la pròpia forma de vida en un món global i globalitzat d'interdependències constants (Nussbaum, 2010) en què cada individu també és responsable.

Des del concepte de *justícia global*, Young destaca que la responsabilitat compartida no pot quedar relegada a l'acció humanitària o caure en el paternalisme. Es tracta de desenvolupar-la des de l'acció col·lectiva, també amb les persones que pateixen directament les situacions d'injustícia. Amb tot això estableix la *teoria de la connexió social*, que a nivell moral és anterior a les institucions polítiques: les connexions socials de la societat civil poden existir sense que les institucions polítiques les governin. En definitiva, una responsabilitat que requereix la redefinició de les relacions amb el medi natural, humà o social amb vista a un desenvolupament humà sostenible (Aznar i Barrón, 2017).

En aquest marc, Andreotti (2016), junt amb **Sharon Stein** i **Rene Susa**, presenten un mapa de tres imaginaris diferents sobre justícia global i plantegen el mapeig social com una estratègia educativa per trencar amb l'imaginari dominant. Segons les autores, en l'imaginari de la justícia global és necessari avançar cap alternatives del desenvolupament i apoderar des-constructint la idea de primer o tercer món. Això significa canviar les regles del joc i avançar cap a altres possibilitats de coexistir en un planeta finit.

D'aquesta manera la justícia global pretén superar l'eterna dicotomia entre el nord i el sud; incidir sobre les causes estructurals de les injustícies i dels mecanismes que generen desigualtats; i fer visible la interdependència de les accions a nivell global i local (Monzó, Rifà i Rubio, 2018). En aquest context, es busca el compromís i la responsabilitat dels diferents agents com a membres de la ciutadania activa i global perquè els grans reptes requereixen un important treball des de les esferes política i ciutadana i, amb això, també el treball des de l'àmbit educatiu, a partir de l'EpJG, una proposta que ha de tenir com a objectiu la presa de consciència sobre les situacions d'injustícia i la necessitat de transformar les relacions de poder que generen les desigualtats. Però també ha d'afavorir espais per al desenvolupament de la responsabilitat compartida i l'acció col·lectiva com a cristallització d'aquesta.

Assumint els principis de l'*educació per a la ciutadania*, l'EpJG es converteix en el revers de la moneda. Si en el primer cas es posa l'èmfasi en l'objectiu formatiu de les persones que han de participar per generar el canvi, en el segon se subratlla l'objectiu social últim cap on ha de conduir-se aquesta transformació. Dues cares de la mateixa moneda que ofereixen una mirada més completa de com han de ser entesos els processos educatius, les aliances entre els diferents agents i, en definitiva, també els fins últims de l'educació.

2.3. L'EPJG A BARCELONA

A Catalunya, i concretament a Barcelona, des del 2014 es treballa la idea d'EpJG, centrant el debat en aquesta doble mirada de la mateixa moneda cap a l'objectiu formatiu i l'objectiu social.

En aquest context, el concepte d'EpJG s'entén com un procés de coneixement i d'anàlisi crítica de la realitat que vincula l'acció local i la seva dimensió global. La seva finalitat és promoure una consciència crítica envers les causes que generen desigualtats i conflictes. També contribueix al canvi d'actituds i pràctiques que han de fer possible una ciutadania responsable, respectuosa i compromesa amb la transformació social (Rubio i Lucchetti, 2016).

A nivell d'entitats del sector i de moviments socials, l'any 2014 i després d'un llarg procés de reflexió, la Federació Catalana d'ONG per la Pau, els Drets Humans i el Desenvolupament passa a denominar-se **Lafede.cat - Organitzacions per a la Justícia Global**, una vegada ja fusionades les tres federacions d'entitats que hi havia a Catalunya. En aquest moment s'entén que el paradigma de la justícia global esdevé una oportunitat i un repte per denunciar les injustícies d'un món complex i global, i per actuar en la seva transformació. Conscients que les respostes són polièdriques, es vol treballar des de la diversitat, sumant les mirades d'àmbits i sectors diferents, i teixint una xarxa de xarxes (Lafede.cat, 2016). D'aquesta manera, es posa sobre la taula el concepte de *justícia global* que té com objectiu la transformació de les relacions de poder que generen desigualtats arreu, mitjançant la redistribució dels béns i l'educació per una ciutadania global, entre d'altres (Lafede.cat, 2016).

El debat de la justícia global ha arribat també a les administracions públiques: a l'Ajuntament de Barcelona aquest concepte s'incorpora al Pla Director de Cooperació per a la Justícia Global 2018-2021 on es reflexiona sobre el canvi de paradigma de la cooperació al desenvolupament a la cooperació per a la justícia global, entenent que la justícia global d'una banda, planteja un marc d'anàlisi més ampli i complet que aquell que se centra en la dicotomia nord-sud i en la linealitat del desenvolupament; de l'altra, resalta les creixents interconnexions a escala global i, per tant, les interferències que les accions produeixen sobre altres pobles i territoris. Pràctiques que deriven d'un model de producció, distribució, consum i intercanvi que sovint vulnera aquestes comunitats. A més, el nou paradigma posa l'accent en els elements estructurals que generen injustícies i promou la transformació de les relacions de poder que potencien les desigualtats; a la vegada proposa un cosmopolitisme dels drets humans, des de l'assumpció que totes i tots tenim responsabilitats i obligacions respecte les injustícies que pateixen els altres, independentment del lloc on es donin (Pla Director de Justícia i Cooperació Internacional de l'Ajuntament de Barcelona, 2018).

En aquest nou paradigma, l'EpJG se situa com a eix fonamental d'una cooperació transformadora que resalta els àmbits de l'educació, la incidència, la recerca i la comunicació (Pla Director de Justícia i Cooperació Internacional de l'Ajuntament de Barcelona, 2018).

3

Resum dels principals resultats de la diagnosi

- 3.1. Sobre el nou paradigma d'EpJG i les seves implicacions
- 3.2. Sobre les dimensions i els àmbits temàtics dels projectes
- 3.3. Sobre els projectes en l'educació formal i els projectes d'ApS
- 3.4. Sobre l'arrelament territorial dels projectes
- 3.5. Sobre els agents i les col·laboracions
- 3.6. Sobre la incorporació de nous relats de planificació i d'avaluació basats en la TdC i la comunicació com a eina de transformació social

3

Resum dels principals resultats de la diagnosi

Tal i com s'ha comentat a l'inici del document, el punt de partida d'aquesta estratègia és una **diagnosi** elaborada durant el curs 2017-2018 que analitza el conjunt de projectes finançats per la DJGCI en el període 2012-2017 i que recull les perspectives de diversos agents implicats directament en l'EpJG a la ciutat de Barcelona. Fruit de la diagnosi s'esdevenen sis eixos que, a mode de conclusions, han permès ordenar-ne els principals resultats i vertebrar l'elaboració de l'estratègia posterior.

Amb el propòsit de presentar les bases de l'estratègia, a continuació s'exposen aquests resultats estructurats en els següents eixos: el nou paradigma d'educació global i les seves implicacions; les dimensions i els àmbits temàtics dels projectes; els projectes en l'educació formal i els projectes d'ApS; l'arrelament territorial dels projectes; els agents implicats i les col.laboracions establertes; i la incorporació de nous relats de planificació i d'avaluació basats en la TdC i la comunicació com a eina de transformació social.

3.1. SOBRE EL NOU PARADIGMA D'EPJG I LES SEVES IMPLICACIONS

Un primer element que emergeix dels resultats de la diagnosi és la necessitat d'iniciar un procés reflexiu que permeti identificar conjuntament els objectius, les eines i el relat de l'EpJG i que sàpiga posar en valor veus, realitats i sabers locals des del paradigma de les justícies i els drets en clau global. Concretament, s'identifiquen les següents necessitats:

- **Iniciar un procés de debat sobre les justícies i desigualtats globals** que impliqui les administracions, les entitats i la ciutadania.
- **Aterrar el concepte de justícia global** tenint en compte la complexitat del conceptes en les seves dimensions (global, local-comunitària, familiar i individual).
- **Reflexionar conjuntament** sobre la mirada cap al sud.
- **Enfortir la reflexió** sobre les desigualtats i els drets des d'una **perspectiva compartida i de responsabilitat global**, especialment en aquells projectes de caràcter més global.

3.2. SOBRE LES DIMENSIONS I ELS ÀMBITS TEMÀTICS DELS PROJECTES

Les dimensions i els àmbits temàtics de l'EpJG han esdevingut també un eix central dels resultats de la diagnosi. Pel que fa a les dimensions, s'apunta que aquestes no responen a un model lineal, sinó que la relació entre elles pot ser entesa com un sistema, una escala o una seqüència de fases per la qual cal transitar. Quant als àmbits temàtics, s'obre una reflexió al voltant de com trobar un equilibri just entre la transversalitat dels projectes i la seva especificitat temàtica. Tenint en compte això, s'identifiquen les següents necessitats:

- **Replantejar la classificació** clàssica de les dimensions de l'EpJG i que **les accions no se centrin exclusivament en la sensibilització**, sinó que avancin cap a propostes més mobilitzadores i d'incidència social.
- **Establir espais que possibilitin la interseccionalitat** i afavorir, així, una mirada envers la complexitat de la realitat.
- Trobar espais on les entitats i altres agents puguin **compartir la seva expertesa i enriquir els continguts** dels seus projectes.

3.3. SOBRE ELS PROJECTES EN L'EDUCACIÓ FORMAL I ELS PROJECTES D'APS

L'anàlisi desenvolupada ha posat de relleu el creixement exponencial (especialment des de la incorporació de l'ApS) dels projectes d'EpJG en els centres d'educació formal. Si bé aquest fenomen representa una oportunitat important per fer arribar els continguts d'EpJG als infants i joves en formació, també s'identifiquen alguns reptes que a partir d'ara cal abordar relacionats amb les següents necessitats:

- **Trobar l'encaix** entre aquest tipus de projectes i les estructures i organitzacions de l'educació formal, que acostumen a ser força rígides i poc permeables.
- **Treballar cada vegada més**, a banda de fer-ho amb l'alumnat, **amb el professorat i altres professionals** com a agents multiplicadors dels processos d'aprenentatge, també des de les resistències que es generen en aquests processos.
- **Plantejar propostes que vagin més enllà d'accions puntuals**, que es vertebrin en el projecte educatiu de centre i més arrelades al territori.
- **Promoure projectes** en altres àmbits i etapes educatius que poden tenir gran potencialitat i que són centrals en clau d'oportunitats educatives.

3.4. SOBRE L'ARRELAMENT TERRITORIAL DELS PROJECTES

La diagnosi ha posat de manifest que la introducció del nou paradigma, així com l'augment de projectes desenvolupats en centres educatius, ha afavorit la territorialització de les propostes en diferents districtes i barris de Barcelona. L'anàlisi territorial dels projectes permet donar visibilitat a la seva concentració en alguns territoris concrets de la ciutat, especialment en aquells amb més situacions de vulnerabilitat social. En aquest sentit, tot i reconèixer el valor d'aquest tipus d'intervencions, el procés de la diagnosi obre un debat sobre quins han de ser els principals territoris i destinataris dels projectes d'EpJG. Concretament, s'identifiquen les següents necessitats:

- **Territorialitzar les accions** per tal d'aconseguir major implicació i impacte a nivell local.
- **Revisar situacions de concentració de projectes** en alguns centres o espais i la seva possible saturació.
- Resoldre la **distribució democràtica dels projectes entre els diversos districtes**, tenint en compte les potencialitats d'incidir no només en la població amb major risc de vulnerabilitat, sinó també amb la més benestant, que també pot afavorir canvis i transformacions en el seu context.

3.5. SOBRE ELS AGENTS I LES COL·LABORACIONS

La diagnosi ha evidenciat un creixement molt important de la participació d'un nombre —cada vegada més gran i més divers— d'agents en els projectes. Una anàlisi més detallada sobre els diferents tipus de col·laboracions que es donen en els projectes permet veure com també s'ha evolucionat respecte a les combinatòries de treball conjunt, no només entre ONG, també entre aquestes i altres tipus d'entitats d'acció social, institucions públiques, plataformes o moviments socials. En aquesta línia s'han identificat les següents necessitats:

- **Disposar de més recursos personals i comptar amb més temps** per desenvolupar el treball en xarxa.
- **Incorporar més la perspectiva de l'EpJG** en altres àrees de l'Administració i en organitzacions d'altres sectors tradicionalment poc familiaritzats amb aquesta perspectiva.

3.6. SOBRE LA INCORPORACIÓ DE NOUS RELATS DE PLANIFICACIÓ I D'AVALUACIÓ BASATS EN LA TdC I LA COMUNICACIÓ COM A EINA DE TRANSFORMACIÓ SOCIAL

Al llarg del període analitzat s'han introduït nous relats de planificació i d'avaluació basats en la TdC. Aquest procés, que ha implicat un acompanyament tècnic per facilitar la transició d'un model a un altre, s'ha valorat molt positivament per part de les entitats i ha permès visibilitzar un augment i una millora significatives de l'alineament dels projectes amb l'enfocament basat en la TdC. Així mateix, al llarg del període estudiat s'observa una major integració de les accions de difusió i comunicació dels processos i resultats dels projectes. Aquests canvis s'expliquen per un augment de consciència del rol de la comunicació social i política com a eina de transformació social per part de les entitats. Amb relació a aquests aspectes, s'identifica un conjunt de reptes que es concreten en les següents necessitats:

- **Trobar estratègies per avaluar** accions complexes amb multiplicitat d'actors, espais i objectius diversos.
- **Trobar** les preguntes, els indicadors, les fonts de verificació o els mecanismes d'una **avaluació des de la TdC**.
- **Traçar estratègies per facilitar la integració** de la TdC a les entitats, la qual cosa implica sortir del projecte i entendre com aquest i l'entitat s'ubiquen en el context diferent de canvi i transformació social.
- **Elaborar plans i estratègies de comunicació** que vagin més enllà de la difusió, i que incorporin una vessant transformadora i políticament compromesa.

4

Elements inspiradors de l'estratègia

4.1. Valors

4.2. Principis

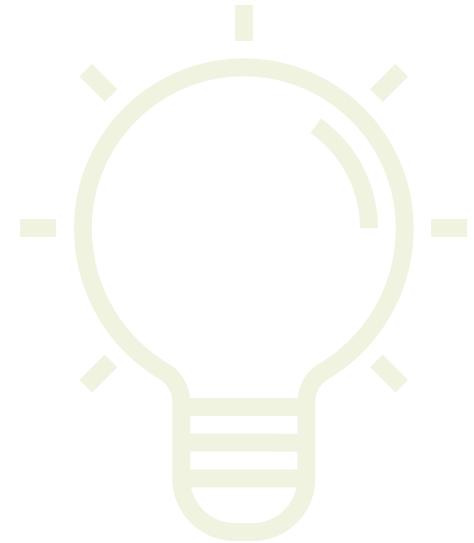
4

Elements inspiradors de l'estratègia

L'estratègia d'EpJG representa una proposta de treball que s'emmarca en la missió i visió de la política de cooperació per a la justícia global de l'Ajuntament de Barcelona. Així mateix, aposta d'una banda, per abordar-ne el desplegament en aliança amb diferents agents de la ciutat i, de l'altra, per fer-ho des d'una perspectiva transversal del que ha de ser l'EpJG. Ambdues línies esdevenen els fonaments que inspiren l'estratègia i s'han dividit entre els valors i principis que es despleguen en el següent apartat:

4.1. VALORS

Partint dels principis del Pla Director de la Cooperació per a la Justícia Global, l'estratègia que es presenta es basa en una sèrie de valors que rau en l'epicentre de la pròpia idea de *justícia global* com a finalitat que es persegueix. En aquest sentit, l'estratègia es fonamenta en els següents valors: reconeixement i cura; compromís actiu contra les desigualtats; enfocament de drets humans; equitat de gènere; cultura de la noviolència; i sostenibilitat.

Reconeixement i cura

Apostar per una mirada humana de la justícia global que situï la vida al centre, integrant les cures i la perspectiva de gènere per fer front a un sistema social i econòmic cada cop més desigual.

Compromís actiu contra les desigualtats

Partir del reconeixement de les desigualtats existents en diferents àmbits i nivells, vetllant per la igualtat i la no discriminació com a vies per a lluitar contra aquestes.

Enfocament de drets humans

Treballar a favor de l'exercici dels drets humans i de les llibertats fonamentals, universals, indivisibles i interdependents, considerant la democràcia i la dignitat de la persona com a fonaments de tot l'esforç en pro de la justícia global.

Equitat de gènere

Defensar l'equitat entre gèneres i la superació de les relacions de poder desiguals d'homes sobre dones, de submissió i de tot tipus de violència contra les dones.

Cultura de la noviolència

Fomentar la pau i la convivència en les relacions entre persones, pobles, cultures, nacions i Estats, així com la prevenció i la solució pacífica dels conflictes i les tensions socials.

Sostenibilitat

Generar dinàmiques, projectes i espais que permetin donar continuïtat i consolidar els projectes en concret, així com la seva extensió en general.

4.2. PRINCIPIS

A més dels valors que fonamenten la idea de *justícia global*, l'estratègia que es presenta també parteix d'una sèrie de principis que han de permetre treballar per a la consolidació i l'ampliació de l'EpJG a la ciutat de Barcelona al llarg del període 2019-2021. Aquests principis en els quals es fonamenta l'estratègia són: construcció conjunta; coherència; territori; participació comunitària; Ciutat Educadora; no apropiació; democratització; i transformació i transparència.

Construcció conjunta

Es parteix de la voluntat de crear espais de treball en equips per tal de generar, revisar i adequar l'estratègia i els projectes que d'ella s'esdevinguin de manera compartida i participada entre els diferents agents implicats.

Territori

Fa referència a la voluntat d'arrelar la proposta a la ciutat de Barcelona i dotar-la d'un sentit territorial donat que s'entén que totes les actuacions tenen lloc en un espai i una realitat concrets, per la qual cosa sempre cal integrar-se en aquest entorn, adequar-s'hi i aprofitar les oportunitats que ofereix.

Participació comunitària

Subratlla el valor de la presa de consciència, la reflexió crítica i l'organització col·lectiva dels diferents agents i la ciutadania per tal d'avançar cap al bé comú.

Ciutat educadora

Representa el marc de reconeixement del paper dels diferents agents socials i educatius que promouen condicions i propostes de participació de la ciutadania activa i democràtica, amb vista a la cohesió social i el treball conjunt envers els grans reptes de la ciutat.

Coherència

Pretén subratllar la necessitat de passar de propostes aïllades a polítiques públiques alineades i coherents, tant a nivell intern com extern, que afavoreixin un projecte de ciutat responsable i compromesa, partint de les accions que ja existeixen i des dels diferents àmbits de treball.

No apropiació

Es considera que les propostes no tenen ni propietaris ni impulsors únics, sinó que es treballa produint coneixement obert i que totes les persones i entitats que vulguin, es poden sumar a la seva pràctica, al seu impuls i a la seva millora.

Democratització

Es treballa amb la voluntat d'obrir els espais i de posar a l'abast els recursos per arribar a totes les entitats i institucions educatives, especialment a les de caràcter públic.

Transformació

Des de la missió transformadora de les entitats, es volen concretar dos nivells diferents respecte la capacitat de canvi dels projectes: d'una banda, que les entitats facin projectes transformadors; i d'altra banda, que la transformació arribi també a les entitat i no només als projectes.

Transparència

Recull la voluntat i la responsabilitat de socialitzar i rendir comptes obertament sobre l'aposta realitzada davant dels diferents actors implicats.

5

Línies estratègiques

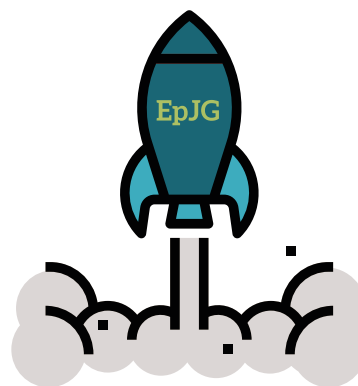
- 5.1. Impuls de projectes amb metodologies transformadores en EpJG
- 5.2. Obertura de nous àmbits i espais educatius
- 5.3. Extensió i transversalització de la justícia global
- 5.4. Creació i consolidació de xarxa: territori, actors i agents
- 5.5. Generació, comunicació i mobilització del coneixement
- 5.6. Grans aliances i compromís polític

5

Línies estratègiques

L'estratègia d'EpJG pretén donar resposta a les necessitats identificades a la diagnosi a partir d'actuacions desenvolupades en sis línies de treball que són el nucli d'aquest document i el conjunt de l'estratègia de l'EpJG. D'aquesta manera, es converteix en un full de ruta pels propers anys des d'una perspectiva participativa i d'aliances estratègiques que permetrà incorporar nous actors i treballar de manera transversal per tal de donar respostes als principals reptes de l'EpJG a la ciutat de Barcelona.

A continuació es presenten les línies estratègiques que, en les pàgines que segueixen, es concreten en actuacions (*què es vol fer*), instruments previstos per assolir-les (*com*) i els principals agents per a treballar en aquesta direcció (*amb qui*).

5.1) Impuls de projectes amb metodologies transformadores en EpJG

Els darrers anys hi ha hagut un creixement molt important de l'EpJG a la ciutat de Barcelona que ha anat acompanyat d'un major volum de projectes i d'entitats que se situen en el paradigma de l'EpJG. És hora, doncs, de **consolidar aquest creixement incentivant propostes que adoptin perspectives cada cop més transformadores, que s'adeqüin a possibles necessitats socials noves i que incorporin de manera més clara el vincle global-local**. Cal enfortir noves metodologies, integrar la recerca en els projectes i fomentar l'autonomia dels actors per **fer de les accions d'EpJG un pilar transformador a la ciutat**.

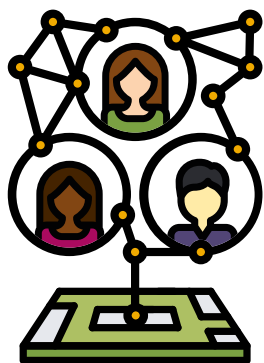
5.2) Obertura de nous àmbits i espais educatius

Si bé la diagnosi apunta una important consolidació dels projectes d'EpJG a la ciutat de Barcelona, especialment en l'àmbit formal (escoles i instituts) i en l'etapa d'educació secundària obligatòria, l'estudi també identifica potencialitats de creixement en altres etapes i àmbits educatius. En aquest sentit, **l'estratègia pretén dotar d'eines els diferents agents per tal que els projectes d'EpJG es puguin desplegar en espais on actualment tenen una menor presència**, amb un doble objectiu: estendre l'abast de l'EpJG a la ciutat de Barcelona i democratitzar l'accés a l'EpJG entre aquells col·lectius amb menys oportunitats de formar part d'aquests projectes actualment. Concretament, els espais i àmbits on es proposa impulsar o consolidar nous projectes d'EpJG són: **l'universitari, la formació inicial i continuada del professorat i altres professionals de l'educació, l'educació primària, l'àmbit de l'educació en el lleure, els espais socioeducatius, l'educació d'adults o la formació professional.**

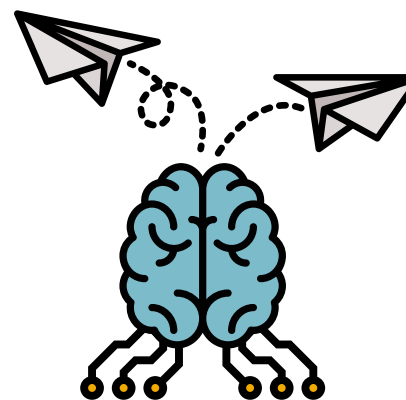
5.3) Extensió i transversalització de la justícia global

Des del sector de la cooperació, des d'entitats i institucions vinculades, fa anys que es treballa per un canvi de rumb que ha generat un nou relat de la justícia global que planteja les interdependències, la transversalitat i la complexitat dels problemes que afecten el món i que entén que **per construir una societat veritablement més justa amb perspectiva global, cal incorporar la justícia global en totes les accions que realitzem**. Per això esdevé estratègic entendre aquest concepte com a eix transversal en totes aquelles polítiques que faci la institució. Caldrà que tots els agents vinculats comparteixin el relat de la justícia global i se'l facin seu. Aquest nou paradigma **té com a finalitat aconseguir modes de producció, distribució, gestió, consum i pautes de comportament social més sostenibles i respectuoses**. Per assolir aquest canvi es plantejaran propostes que estenguin aquest relat comú entre els agents implicats i que vetllin per desplegar polítiques i accions coherents des de totes les àrees de l'Ajuntament i des de les diferents instàncies.

5.4) Creació i consolidació de xarxa: territori, actors i agents

Amb el creixement exponencial de l'EpJG a la ciutat de Barcelona, i gràcies a la diagnosi de les accions d'EpJG realitzada, s'ha detectat que l'arrelament dels projectes al territori és clau per promoure canvis sostenibles. En aquest sentit, i per tal d'impulsar projectes de qualitat, les accions cada vegada han de respondre millor a les necessitats reals dels diferents territoris de la ciutat. Davant d'aquest fet, és fonamental **reforçar la coordinació entre els seus actors i agents que tenen més coneixement dels barris, i dels equipaments i del teixit social de cada districte per avançar cap a una idea de *barri global***. En la mateixa línia, **fomentar el treball en xarxa, consolidar espais per a posar en comú i construir conjuntament les diferents accions** que es duen a terme, explorar sinèrgies i valorar les diferents experteses esdevé imprescindible per enriquir les propostes i dotar-les del màxim sentit possible.

5.5) Generació, comunicació i mobilització del coneixement

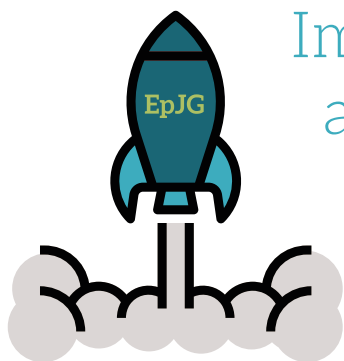
El treball al voltant dels projectes i recerques realitzades per part de les entitats al llarg dels darrers anys ha donat lloc a un important volum de coneixement que esdevé de clar interès per a tot el sector i per als agents implicats en l'EpJG. Aquest fet posa al descobert **la necessitat de la recerca aplicada, el valor de la construcció conjunta de coneixement i la idoneïtat dels espais per a difondre i compartir experiència i expertesa entre les entitats, amb altres organitzacions i amb la ciutadania en general**. Aquesta, doncs, es converteix en una clara línia de treball que permet: en primer lloc, **enfortir l'agència educativa de les entitats**, contribuint a apoderar-les en un marc de diferents actors educatius de ciutat; i, en segon lloc, **enriquir qualitativament les seves propostes educatives** perquè aquestes siguin més ajustades i transformadores. De manera coherent, la línia també ha de contemplar la voluntat explícita per a donar a conèixer, tant a nivell nacional com internacional, els programes d'EpJG impulsats des de la DJGCI i en aliança amb altres institucions.

5.6) Grans aliances i compromís polític

Per millorar la qualitat i l'impacte de les actuacions d'EpJG és indispensable **engagar accions que reforcin les grans aliances** que ho fan possible, així com **vetllar perquè aquest nou paradigma es consolidi i s'ampliï a nivell de política pública**. Totes les línies estratègiques i d'acció que s'han apuntat necessiten la implicació de diferents agents perquè es puguin portar a terme i, alhora, necessiten també la construcció conjunta de política pública per tal que siguin verdaderament transformadores i impregnin les diferents capes de la ciutat.

Impuls de projectes amb metodologies transformadores en EpJG

Els darrers anys hi ha hagut un creixement molt important de l'EpJG a la ciutat de Barcelona que ha anat acompanyat d'un major volum de projectes i d'entitats que se situen en el paradigma de l'EpJG. És hora, doncs, de consolidar aquest creixement incentivant propostes que adoptin perspectives cada cop més transformadores, que s'adeqüin a possibles necessitats socials noves i que incorporin el vincle global-local de manera més clara. Cal enfortir noves metodologies, integrar la recerca en els projectes i fomentar l'autonomia dels actors per fer de les accions d'EpJG un pilar transformador a la ciutat.

 Línies d'acció	 Instruments	 Aliances estratègiques
<ul style="list-style-type: none"> → Consolidar metodologies de caràcter transformador (ApS, suport a recerques) i impulsar noves metodologies (investigació-acció participativa, entre d'altres). → Establir mecanismes que permetin prioritzar temàtiques detectades com a oportunitats. → Consolidar el vincle global-local en els projectes. → Fomentar accions, condicions i oportunitats de disseny de projectes que situïn les causes i accions al centre. → Promocionar projectes que incorporin de manera explícita i central les dimensions de recerca i mobilització. → Proporcionar eines i estratègies a les entitats perquè dissenyin accions que afavoreixin la consolidació dels projectes i que, a l'hora, millorin l'autonomia dels actors implicats. → Proporcionar eines i estratègies a les entitats perquè incorporin la comunicació com a eina de canvi i transformació social. → Visibilitzar les accions que es realitzen i posar-les en valor. 	<ul style="list-style-type: none"> → Convocatòria de subvencions (consolidar línies específiques, modalitats pilot o prioritzar temàtiques anuals) → Convenis marc de col·laboració → Licitacions per al desenvolupament de projectes específics → Seminaris de formació. Espai de construcció i d'intercanvi → Accions d'acompanyament i assessorament → Jornades obertes biennals d'intercanvi i reconeixement → Canals de comunicació: actualització del mapa —publicacions web— notícies a les xarxes 	<ul style="list-style-type: none"> → Lafede.cat → Centre Promotor ApS → Centres de justícia global vinculats a les universitats → Universitats → Institucions especialitzades en metodologies transformadores → Institucions especialitzades en comunicació transformadora

⁴ Durant els darrers anys s'ha fet una aposta específica pel desenvolupament de projectes d'aprenentatge servei (ApS) que es pretén consolidar en el període que abraça aquesta estratègia. Donada la seva singularitat i nivell d'aprofundiment, el treball en aquest sentit es pot consultar a través del [Programa d'Educació per a la Justícia Global i aprenentatge servei](#).

Obertura de nous àmbits i espais educatius

Si bé la diagnosi apunta una important consolidació dels projectes d'EpJG a la ciutat de Barcelona, especialment en l'àmbit formal (escoles i instituts) i en l'etapa d'educació secundària obligatòria, l'estudi també identifica potencialitats de creixement en altres etapes i àmbits educatius. En aquest sentit, l'estratègia pretén dotar d'eines per tal que els projectes d'EpJG es puguin desplegar en espais on actualment tenen una menor presència, amb un doble objectiu: estendre l'abast de l'EpJG a la ciutat de Barcelona i democratitzar l'accés a l'EpJG per aquells col·lectius amb menys oportunitats de formar part d'aquests projectes actualment. Concretament, els espais i àmbits on es proposa impulsar o consolidar nous projectes d'EpJG són l'universitari, la formació inicial i continuada del professorat i altres professionals de l'educació, l'educació primària, l'àmbit de l'educació en el lleure, els espais socioeducatius, l'educació d'adults o la formació professional.

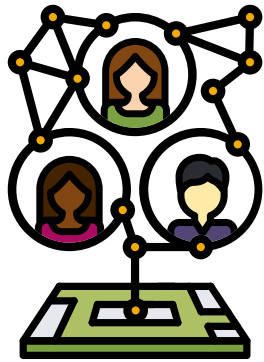
 Línies d'acció	 Instruments	 Aliances estratègiques
<ul style="list-style-type: none"> → Enfortir les aliances i crear un grup motor per impulsar els projectes d'EpJG a la universitat (departaments universitaris pel desenvolupament de doctorats industrials, administració educativa i els ICE de les universitats). → Impulsar els TFG i TFM en temàtiques vinculades a l'EpJG. → Promoure negociacions amb les facultats d'educació i els ICE de les universitats per incorporar la justícia global en la formació inicial de professionals de l'educació. → Fomentar cursos de formació continuada per les persones professionals de l'educació en actiu (professorat interí i funcionari, i altres). → Elaborar una proposta de continguts d'EpJG o impulsar projectes que plantegin reformulacions curriculars en la línia de l'EpJG. → Reforçar el desplegament de l'EpJG a l'etapa d'educació primària. → Enfortir les aliances amb federacions d'entitats de lleure per impulsar de projectes d'EpJG a l'àmbit de l'educació no formal. → Fomentar possibles col·laboracions entre entitats de lleure i ONG. → Explorar possibles aliances amb entitats d'atenció a la infància i l'adolescència. → Fomentar projectes en nivells d'educació postobligatòria on habitualment no hi ha projectes d'EpJG (com els CFGM, CFGS) i de projectes en escoles d'adults per impulsar projectes d'EpJG en el marc de l'educació al llarg de la vida. 	<ul style="list-style-type: none"> → Convocatòria de subvencions → Convenis marc de col·laboració → Seminaris de formació. Espai de construcció i d'intercanvi → Accions d'acompanyament i assessorament → Grups de debat i reflexió → Projectes pilot 	<ul style="list-style-type: none"> → Universitats de Barcelona → Associacions d'universitats → Associacions de professionals de l'educació → CEB → Federacions d'entitats de lleure educatiu → Exploració de possibles col·laboracions entre entitats de lleure i ONG → Xarxes temàtiques

Extensió i transversalització de la justícia global

Des del sector de la cooperació, des d'entitats i institucions vinculades, fa anys que es treballa per un canvi de rumb que ha generat un nou relat de la justícia global que planteja les interdependències, la transversalitat i la complexitat dels problemes que afecten el món i que entén que per construir veritablement una societat més justa amb perspectiva global, cal incorporar la justícia global en totes les accions que realitzem. Per això esdevé estratègic entendre aquest concepte com a eix transversal en totes aquelles polítiques que faci la institució. Caldrà que tots els agents vinculats comparteixin el relat de la justícia global i se'l facin seu. Aquest nou paradigma té com a finalitat aconseguir modes de producció, distribució, gestió, consum i pautes de comportament social més sostenibles i respectuoses. Per aconseguir aquest canvi es plantejaran propostes que estenguin aquest relat comú entre els agents implicats i que vetllin per desplegar polítiques i accions coherents des de totes les àrees de l'Ajuntament i des de les seves diferents instàncies.

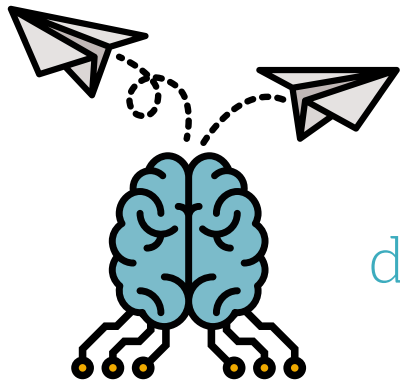
 Línies d'acció	 Instruments	 Aliances estratègiques
<ul style="list-style-type: none"> → Afavorir espais de reflexió teòrica i conceptual sobre la idea de <i>justícia global</i> i les seves implicacions en l'àmbit educatiu que serveixi per assentar unes bases compartides sobre aquest nou paradigma entre els diversos agents. → Definir criteris que permetin avançar en la transversalització del relat de l'EpJG amb diferents tipus d'agents. → Revisar el model de les dimensions que s'adeqüi al nou paradigma de l'EpJG d'acord amb el pentàgon del canvi polític (incidència institucional, incidència simbòlica, formació, recerca i comunicació). → Incorporar codis comuns per a transmetre la informació. Els relats i experiències sorgides des dels ODS o el relat de la Ciutadania Mundial (UNESCO, 2014) poden contribuir a donar un marc de referència a la justícia global. → Crear d'un grup motor per fomentar la incorporació de continguts sobre justícia global en les formacions de les persones professionals de l'educació. → Impactar en temàtiques prioritàries on es detecta la necessitat d'incidir des de les àrees d'educació amb la perspectiva que ofereix la cultura de pau i justícia global com a eix conductor. Alguns exemples podrien ser: l'educació financera crítica, aportar una visió global a les accions socials i ambientals, etc. → Contribuir a la tasca de transversalitzar els aspectes vinculats a la justícia i la concepció de la connexió global-local des de les diferents àrees de l'Ajuntament que puguin tenir relació amb les diferents justícies que planteja el Pla director, com per exemple: feminismes, justícia ambiental, economia social i solidària i d'altres. → Fomentar la transversalització de temes de justícia global a nivell més proper a territori de districtes de la ciutat. 	<ul style="list-style-type: none"> → Seminaris de formació. Espai de construcció i d'intercanvi → Grups de debat i reflexió → Estructures i espais de l'Ajuntament → Accions d'acompanyament i assessorament → Campanyes 	<ul style="list-style-type: none"> → Àrees de l'Ajuntament vinculades als objectius del Pla director → CEB → CRP → Altres administracions públiques i organitzacions

Creació i consolidació de xarxa: territori, actors i agents

Amb el creixement exponencial de l'EpJG a la ciutat de Barcelona, i gràcies a la diagnosi de les accions d'EpJG realitzada, s'ha detectat que l'arrelament dels projectes al territori és clau per promoure canvis sostenibles. En aquest sentit, i per tal d'impulsar projectes de qualitat, les accions cada vegada han de respondre millor a les necessitats reals dels diferents territoris de la ciutat. Davant d'aquest fet, és fonamental reforçar la coordinació entre els seus actors i agents que tenen més coneixement dels barris i dels equipaments i del teixit social de cada districte per avançar cap a una idea de *barri global*. En la mateixa línia, fomentar el treball en xarxa, consolidar espais per a posar en comú i construir conjuntament les diferents accions que es duen a terme, explorar sinèrgies i valorar les diferents experteses esdevé imprescindible per enriquir les propostes i dotar-les del màxim sentit possible.

 Línies d'acció	 Instruments	 Aliances estratègiques
<ul style="list-style-type: none"> → Impulsar la coordinació entre els diferents agents per a la detecció de necessitats i oportunitats del barri (taules ApS etc.). → Promocionar les condicions (persones, espais i temps) per garantir l'arrelament i adequació territorials dels projectes. → Enfortir la figura tècnica de Justícia Global i Cooperació i el seu rol en l'impuls de projectes d'EpJG. → Visibilitzar les accions de districte: crear material per a difondre els projectes i potenciar els espais per compartir les accions dutes a terme. → Promocionar mecanismes per potenciar la relació entre entitats de districte i entitats de ciutat. → Consensuar criteris de treball que permetin equilibrar i dotar de sentit l'abordatge territorial dels projectes des d'una perspectiva de ciutat. → Afavorir la interseccionalitat i aprofitar l'expertesa dels diferents actors per promoure una agenda de treball comuna. → Establir espais i mecanismes per a compartir informació entre els diferents agents. → Vetllar per tal que les col·laboracions entre diferents actors representin un treball en xarxa sòlid, de qualitat i amb projecció de futur. 	<ul style="list-style-type: none"> → Recursos econòmics a districtes → Convocatòria de subvencions → Estructures de l'Ajuntament (incorporació a taules de districte) → PAD/PAM → Grups de debat i reflexió → Jornades obertes d'intercanvi i de reconeixement 	<ul style="list-style-type: none"> → Òrgans de govern dels districtes → Referents de Justícia Global i Cooperació Internacional dels districtes → Referents de districte d'altres àrees → IMEB → CEB → CRP → Consell d'Innovació Pedagògica de Barcelona → ICUB → Centre Promotor d'Aprenentatge Servei

Generació, comunicació i mobilització del coneixement

El treball al voltant dels projectes i recerques realitzades per part de les entitats al llarg dels darrers anys ha donat lloc a un important volum de coneixement que esdevé de clar interès per a tot el sector i per als agents implicats en l'EpJG. Aquest fet posa al descobert la necessitat de la recerca aplicada, el valor de la construcció conjunta de coneixement i la idoneïtat dels espais per a difondre i compartir experiència i expertesa entre les entitats, amb altres organitzacions i amb la ciutadania en general. Aquesta, doncs, es converteix en una clara línia de treball que permet: en primer lloc, enfortir l'agència educativa de les entitats, contribuint a apoderar-les en un marc de diferents actors educatius de ciutat; i, en segon lloc, enriquir qualitativament les seves propostes educatives perquè aquestes siguin més ajustades i transformadores. De manera coherent, la línia també ha de contemplar la voluntat explícita per a donar a conèixer, tant a nivell nacional com internacional, els programes d'EpJG impulsats des de la DJGCI i en aliança amb altres institucions.

 Línies d'acció	 Instruments	 Aliances estratègiques
<ul style="list-style-type: none"> → Apoderar les entitats per a l'intercanvi, la creació i la sistematització de coneixement sobre les pròpies pràctiques i els àmbits de treball. → Promocionar espais i mecanismes per a socialitzar informació per al sector (documents, recerques, projectes, actors clau, etc.) entre els diferents agents implicats. Per exemple, promoure un banc d'experiències. → Promocionar mecanismes de relació entre entitats i universitats en una doble direcció per a identificar, generar i mobilitzar el coneixement fruit de la recerca. → Crear espais d'aprenentatge compartit sobre l'avaluació a partir de la TdC i les potencialitats de la comunicació com a eina d'incidència política orientada a la transformació social, partint de l'intercanvi d'experiències i bones pràctiques. → Potenciar la recerca aplicada al desenvolupament per a generar nous aprenentatges amb relació a la comunicació, l'avaluació i la TdC. → Promoure recerques en temes que es prioritzen, com la valoració de l'impacte social dels projectes. Per exemple, amb doctorats industrials. → Presentar el coneixement, les experiències i els programes generats a diferents events i fòrums en els àmbits català, estatal i internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> → Grups de debat i reflexió → Concurs de propostes de recerca aplicada → Jornades de presentació, d'intercanvi o d'aprofundiment en aspectes relatius a l'EpJG → Publicacions → Comunicacions a congressos → Espai web 	<ul style="list-style-type: none"> → Lafede.cat → Universitats catalanes → Institucions especialitzades en comunicació transformadora, avaluació i TdC

Grans aliances i compromís polític

Per millorar la qualitat i l'impacte de les actuacions d'EpJG és indispensable engegar accions que reforcin les grans aliances que ho fan possible, així com vetllar perquè aquest nou paradigma es consolidi i s'ampliï a nivell de política pública. Totes les línies estratègiques i d'acció que s'han apuntat necessiten la implicació de diferents agents perquè es puguin portar a terme i, alhora, necessiten la construcció conjunta de política pública per tal que siguin verdaderament transformadores i impregnin les diferents capes de la ciutat.

 Línies d'acció	 Instruments	 Aliances estratègiques
<ul style="list-style-type: none"> → Vetllar per mantenir o per l'ampliar la inversió del 0,7% assolida i abordar el debat sobre a quin sector i tipologia d'entitats va destinat. → Treballar per la creació, la consolidació i la coordinació a la ciutat en clau d'aliances per a la transformació social, tant a l'Ajuntament, com en altres administracions o altres agents clau, com Lafede.cat. → Treballar de manera coordinada amb l'administració educativa per la millora de les condicions que han de fer possible les relacions de partenariat entre els centres educatius i les entitats, així com l'arrelament dels projectes. → Establir mecanismes, conjuntament amb les administracions educatives, que permetin vetllar per una distribució equitativa dels projectes entre els centres educatius i superar així la concentració o saturació d'algunes escoles i instituts. → Contribuir a l'impuls d'una taula d'aprenentatge servei a nivell de ciutat que permeti treballar de manera transversal i coordinada amb un objectiu comú des de diferents àrees e instàncies. → Promocionar, en altres àrees de l'Ajuntament, la incorporació i la coherència envers nous relats de planificació i d'avaluació, i la comunicació com a eina de transformació social. 	<ul style="list-style-type: none"> → Convocatòria de subvencions → Convenis de col·laboració o convenis marc → Institucionalització de les col·laboracions → Estructures de l'Ajuntament (incorporació a taules de districte) → PAD/PAM → Grups de debat i reflexió → Consell Municipal de Cooperació 	<ul style="list-style-type: none"> → Ajuntament de Barcelona → CEB → Programa Barcelona Ciutat Educadora – IMEB → Universitats → Lafede.cat → Institucions especialitzades en comunicació transformadora, avaluació i TdC → Institucions especialitzades en aprenentatge servei → ACCD → Altres administracions públiques

A mode de tancament

- ➔ 6.1. Posada en marxa del procés
- ➔ 6.2. Difusió i comunicació de l'estratègia
- ➔ 6.3. Elaboració d'una proposta d'avaluació

6

A mode de tancament

Fins ara aquest document ha presentat els reptes, objectius i línies estratègiques que es proposen a nivell municipal per contribuir a la millora de la qualitat i l'impacte transformador dels projectes d'EpJG a la ciutat. A les pàgines que segueixen es desplega una proposta per a la posada en marxa d'aquestes actuacions. Així mateix, s'apunten, a grans trets, els principals elements amb relació a la difusió i comunicació de l'estratègia, i la proposta de seguiment i d'avaluació.

6.1. POSADA EN MARXA DEL PROCÉS

La DJGCI inicia, a partir del moment de publicació de la present estratègia, un pla d'acció que condueixi a l'assoliment dels objectius de les diferents línies en el qual serà cabdal la calendarització de les accions i tasques

que se'n desprenen. Així doncs, si bé el pla d'acció no es concreta en aquest document, sí que s'hi presenten alguns dels elements necessaris per a la seva implementació.

Un primer element que ha de centrar els passos inicials de l'estratègia és la generació de sinergies i la implicació dels diversos actors d'EpJG — consolidats i emergents— a la ciutat. L'èxit de l'estratègia dependrà, en gran mesura, de l'existència d'una visió i d'uns objectius compartits pel conjunt d'agents i la ciutadania i la seva apropiació dels continguts de l'estratègia. Els instruments participatius que la DJGCI ha utilitzat per elaborar la diagnosi i l'estratègia (presentació pública i de contrast dels principals resultats, grups de treball temàtics, tallers consultius, etc.) són un bon punt d'inici per aquesta construcció participada de visió compartida.

En aquest sentit, l'estratègia preveu un conjunt d'accions encaminades a la coordinació, a la definició de les accions prioritàries i a la progressiva

reorientació, al llarg del procés de les actuacions, procediments i instruments necessaris per consolidar les línies estratègiques. Així doncs, l'estratègia es considera un document viu que s'anirà concretant amb el treball compartit al llarg del seu procés d'implementació.

6.2. DIFUSIÓ I COMUNICACIÓ DE L'ESTRATÈGIA

Com ja s'ha explicat anteriorment, l'estratègia d'EpJG pretén esdevenir un document que generi espais de confluència, coordinació i treball conjunt dels diversos agents implicats en l'àmbit de la justícia global. En aquest sentit, la DJGCI té per davant una important tasca de comunicació per tal que cada institució, entitat o persona implicada pugui aportar-hi, des del seu àmbit de treball, reflexions i aprenentatges per enriquir-la.

La difusió i comunicació de l'estratègia preveu actes de presentació públics i l'elaboració de diversos productes comunicatius més accessibles (per exemple, infografies) per divulgar-ne el seu contingut. Alguns dels nuclis o espais per a la difusió de l'estratègia d'EpJG són: l'equip de treball de la pròpia Direcció, el Consell Municipal de Cooperació Internacional per al Desenvolupament, les entitats que treballen en l'àmbit de l'EpJG, les persones participants en el procés participatiu de la diagnosi i la pròpia estratègia, i a altres àrees de l'Ajuntament. Els seus continguts també es difondran per altres canals, com les xarxes socials, per arribar a la ciutadania de Barcelona i fer-la coneixedora d'aquest procés.

6.3. ELABORACIÓ D'UNA PROPOSTA D'AVALUACIÓ

El seguiment i l'avaluació de l'estratègia constitueixen eines d'anàlisi imprescindibles per tal que aquesta esdevingui un instrument estructurat de les actuacions de la DJGCI i per a assolir la consolidació de l'EpJG a la ciutat. Així mateix, els processos de seguiment i d'avaluació han de possibilitar la seva millora continuada i l'adequació de les diverses actuacions al context. Concretament, es proposen tres dimensions per al seguiment i l'avaluació de l'estratègia:

D'una banda, amb relació als projectes d'EpJG a la ciutat, l'estratègia contempla el seguiment del seu nivell de realització especialment d'aquells finançats per l'Ajuntament, tant en el marc de convocatòries de subvencions ordinàries com en altres modalitats contractuals. S'analitzarà la contribució d'aquests projectes al desplegament de l'estratègia i a la consecució de les seves línies, tenint en compte elements com ara: l'obertura de nous àmbits i espais educatius; la creació i consolidació de xarxes; i la generació, comunicació i mobilització de coneixement.

D'altra banda, l'avaluació requerirà la identificació dels indicadors i mecanismes per a cadascuna de les línies previstes. Es preveu constituir un grup amb persones expertes externes per a relitzar aquesta proposta i el seu seguiment amb el rigor que requereix.

Finalment, amb relació a la coherència externa de l'estratègia, es farà un seguiment del seu desplegament comunicatiu i de l'articulació entre aquesta i altres polítiques i programes amb els quals es puguin generar sinergies o complementaritats. En aquest sentit, s'analitzarà la capacitat de transversalització del relat de la justícia global i el reforç d'aliances que permetin consolidar el paradigma de l'EpJG en diverses polítiques públiques de la ciutat.

7 Referències

7

Referències

- **AJUNTAMENT DE BARCELONA.** (2018). *Pla Director Cooperació per a la Justícia Global 2018-2021 de l'Ajuntament de Barcelona*. Barcelona, Direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional.
- **ANDREOTTI, V.** (2016). *El repte educatiu d'imaginar Altrament: Mapeig d'imaginari de Justícia Global*.
- **ARGIBAY, M.; CELORIO, G. Y CELORIO J.** (2009). *Educación para la ciudadanía global. Debates y desafíos*. Bilbao, Hegoa.
- **AZNAR, P. I BARRÓN, A.** (2017). *El desarrollo humano sostenible: un compromiso educativo*. Teoría de la educación, 29, 1, 25-53.
- **BONI, A.** (2011). *Educación para la ciudadanía global. Significados para un cosmopolitismo transformador*. Revista Española de Educación Comparada, 17, 65-86.
- **ESCUADERO, J. Y MESA, M.** (2011). *Diagnóstico de la Educación para el Desarrollo en España*. Centro de Educación e Investigación para la Paz.
- **CELORIO, G. Y LÓPEZ DE MUNAIN, A.** (2007). *Diccionario de Educación para el Desarrollo*. Bilbao: HEGOA.
- **CELORIO, G. Y DEL RÍO, A.** (2015). *La Educación para el Desarrollo: Estudio sobre el estado, evolución y tendencias para el período 2005-2014. Estudio elaborado para la Agencia Vasca de Cooperación para el Desarrollo (Gobierno Vasco) por el equipo de Hegoa (UPV/EHU)*. Bilbao, Hegoa.
- **LAFEDE.CAT** (2016). *Treballar per a la justícia global en un món global*. Barcelona, LaFede.Cat.
- **MESA, M.** (2004). *La educación para el desarrollo: entre la caridad y la ciudadanía global*. Papeles de Cuestiones Internacionales, 70, 11-26.
- **MONZÓ, M.; RIFÀ, J. I RUBIO, L.** (2018). *Implementación y extensión del aprendizaje-servicio en las entidades de justicia global y cooperación internacional en la ciudad de Barcelona*. RIDAS, Revista Iberoamericana de Aprendizaje Servicio, 6, 127-140. DOI10.1344/RIDAS2018.6.12
- **NAGEL, T.** (s.d.) El problema de la justicia global. Revista jurídica de Palermo, 169-196.
- **NUSSBAUM, M. C.** (2010). *Sin fines de lucro. Por qué la democracia necesita de las humanidades*. Buenos Aires/Madrid, Katz Editores.
- **ORTEGA, M. L.** (1994). *Las ONGD y la crisis del desarrollo*. Madrid, IEPALA/ETEA.
- **POGGE, T.** (2007). *¿Qué es la justicia global?* Revista Latinoamericana de Filosofía. XXXIII, 2, primavera, 181-203.
- **RAWLS, J.A.** (1971). *A Theory of Justice*. Cambridge, Harvard University Press.
- **RUBIO, L. Y LUCCHETTI.** (2016). *Aprenentatge servei, Pau, Drets Humans i Solidaritat. Noves propostes d'EpJG*. Barcelona: Centro Promotor de Aprendizaje-Servicio, Fundació Jaume Bofill.
- **SEN, A.** (2010). *La idea de la justicia*. Madrid, Taurus.
- **YOUNG, M.** (2011). *La responsabilidad por la justicia*. Madrid, Morata.

